

**PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
v rámci všeobecnej rozpravy na 81. Valnom
zhromaždení Organizácie Spojených národov**

New York, 23. 9. 2026

Vážený pán predsedá,

Vaše Excelencie,

dámy a páni,

každá krajina, ktorá vstupuje do tejto sály, prináša svoje vlastné obavy. Pre niektoré znamená bezpečnosť ochranu hraníc. Pre iné znamená potraviny, vodu, energiu alebo budúcnosť ich detí. Mnohé krajiny čelia všetkým týmto výzvam naraz. Preto by bol svet riadený najmä silou, a nie pravidlami, nebezpečný pre každého.

Pre menšie krajiny, ako je Slovensko, je to obzvlášť zrejmé. No žiadna krajina, veľká či malá, nie je v bezpečí vo svete, kde sa ignoruje medzinárodné právo a oslabujú sa inštitúcie. Žiaľ, takýto svet si už nemusíme len predstavovať. Jeho časti už vidíme okolo nás. Obchod sa stáva menej predvídateľným. Bezpečnostná spolupráca je viac fragmentovaná. Myšlienka, že každý štát by mal mať svoj hlas, je pod tlakom. A keď sa pravidlá oslabia, keď spoluprácu nahradí konfrontácia, všetci sa stávame viac zraniteľní.

Stále však máme na výber. Medzinárodný systém, ktorý sme vybudovali, nie je dokonalý. Môže byť pomalý. Môže byť frustrujúci. Niekedy neprináša výsledky tak rýchlo ako ľudia potrebujú. Riešením však nie je jeho zničenie. Riešením je dosiahnuť, aby fungoval lepšie. Slovensko je pevne ukotvené v Organizácii Spojených národov, NATO a Európskej únii. Veríme v spoluprácu. Veríme však aj tomu, že inštitúcie musia prinášať reálne výsledky.

Za uplynulý rok Slovensko hostilo niekoľko medzinárodných stretnutí a ponúklo priestor na dialóg. Kde môžeme byť užitoční, sme pripravení pomôcť spájať strany a podporovať diplomaciu v rámci OSN. Pretože keď diplomacia utíchne, priestor vyplní konfrontácia. Aj preto, keď hovoríme o Organizácii Spojených národov, verím skôr v evolúciu než v revolúciu. Svet sa zmenil a OSN sa musí zmeniť s ním. Bezpečnostná rada by mala lepšie odzrkadľovať dnešnú realitu a dať silnejší hlas krajinám a regiónom, ktoré sú stále nedostatočne zastúpené.

Krajiny z daného regiónu často rozumejú kríze najlepšie. Ak im dáme silnejší hlas, môže nám to pomôcť konať skôr a zabrániť eskalácii.

Slovensko vníma svoje zapojenie do reformy OSN ako súčasť svojej zodpovednosti voči tejto organizácii, a to aj prostredníctvom iniciatívy UN80 a implementácie Paktu pre budúcnosť. Naša zodpovednosť voči širšiemu medzinárodnému poriadku sa odráža aj v našej kandidatúre do Bezpečnostnej rady na roky 2028 a 2029.

Budeme, samozrejme, vďační za vašu dôveru a podporu. Ak bude Slovensko zvolené, zameria sa na štyri priority: medzinárodné právo a Chartu OSN; zodpovedné bezpečnostné inštitúcie; ochranu strategických zdrojov a kritickej infraštruktúry a bezpečnostné výzvy spojené s digitalizáciou a umelou inteligenciou.

Plne zdieľam obavy Organizácie Spojených národov z nerovností, ktoré môže spôsobiť nerovnomerný prístup k umelej inteligencii. Je v našom spoločnom záujme, aby inovácie slúžili celému ľudstvu, nie len najsilnejším ekonomikám alebo najväčším spoločnostiam. Ak bude AI dostupná len pre málokoho, vzniknú nové deliace čiary. Celé komunity môžu zaostávať.

Čoraz častejšie využívanie zbraní využívajúcich AI a autonómnych systémov si takisto vyžaduje naliehavú pozornosť. Jeden princíp musí zostať jasný: nikdy by sme nemali dať strojom možnosť samostatne rozhodovať o živote a smrti.

Tak ako medzinárodné spoločenstvo vyvinulo pravidlá pre jadrové, chemické a biologické zbrane, potrebujeme aj silné medzinárodné rámce pre nové technológie. Organizácia Spojených národov môže a mala by zohrávať v tomto úsilí vedúcu úlohu.

Umelá inteligencia nie je potenciálnou hrozbou len na bojisku. Už dnes má negatívny dopad na spoločnosť, najmä vo vzdelávaní, čo zasahuje celú mladú generáciu. Výsledky posledných testovaní poklesli vo väčšine krajín sveta. Ide o znepokojivý trend, o ktorom musíme otvorene a vážne hovoriť na medzinárodných fórach ako je OSN.

Zároveň by sme nemali vnímať AI len ako riziko. Môže byť aj nástrojom mieru. Môže nám pomôcť analyzovať informácie, identifikovať vzorce a prekonávať jazykové bariéry v reálnom čase. Môže podporiť lepšie rozhodnutia, rýchlejšie reakcie a účinnejšiu prevenciu. Zodpovedným využívaním, pod dobrou správou a náležitým ľudským dohľadom môžeme túto technológiu posunúť od bojiska k diplomacii, mediácii a prevencii konfliktov. A na prevencii záleží.

Každý konflikt, ktorému zabránime, zachraňuje životy. Chráni rozvoj. Zachováva ľudskú dôstojnosť. Keď začne násilie, každé riešenie je ťažšie, nákladnejšie a bolestivejšie. Pri reforme medzinárodných inštitúcií nepotrebujeme opäť objaviť koleso.

Umelá inteligencia môže byť prevratná, ale na to, aby sme ju vyvinuli, sme nemuseli znova vynájsť osobný počítač. Rovnako to platí v globálnej politike. Mali by sme zlepšovať to, čo už existuje, nie začínať opäť od nuly.

Položme si však jednoduchú otázku. Čo ak by sme my, svetoví lídri, jednoducho začali opäť konať v súlade s Chartou OSN? Záležalo by vôbec na reforme, ak by sme pre mier vo svete konečne robili všetko, čo je v našich silách?

Príliš veľa konfliktov stále poháňa presvedčenie, že politické problémy sa dajú riešiť silou, zmenou hraníc, porušovaním suverenity a ignorovaním medzinárodných pravidiel. S týmto prístupom sa nesmieme stotožniť. Líderstvo sa neprejavuje ochotou eskalovať. Vyžaduje si odvahu deeskalovať. Medzinárodné pravidlá môžu v tejto sále znieť abstraktne. Priamo na mieste sa však menia na tvrdú realitu. Môžu znamenať rozdiel medzi životom a smrťou. Keď sa tieto pravidlá ignorujú, trpia civilisti. Celé komunity sú v troskách. Vysídlené sú milióny ľudí. Narúšajú sa dodávateľské reťazce. Vytráca sa prosperita. A hrozí ešte hlbšie nebezpečenstvo.

Ak sa pre ďalšiu generáciu stane násilie samozrejmosťou, samotná diplomacia bude ešte ťažšia. To, čo je ťažké dnes, sa zajtra môže stať nemožným. Preto musí byť naša najnaliehavejšia úloha jasná: zastaviť násilie, udržať diplomáciu nažive a zabrániť tomu, aby sa konflikty stali bežnou realitou, nad ktorou sa zajtra už nikto ani nepozastaví.

Vojna na Ukrajine, ktorá trvá už piaty rok, naďalej prináša skazu neďaleko slovenských hraníc. Útoky na civilné oblasti a kritickú infraštruktúru sú neakceptovateľné. Prímerie je stále v nedohľadne a trvalý mier ešte vzdialenejší. Mali by sme podporiť každé vážne diplomatické úsilie, ktoré môže pomôcť ukončiť ruskú vojnu proti Ukrajine a vytvoriť podmienky pre bezpečnú budúcnosť pre nášho suseda. Náš záväzok voči medzinárodnému právu a ľudskej dôstojnosti sa nemôže končiť na hraniciach Európy. Rovnaké základné princípy nás musia viesť aj na Blízkom východe.

Medzinárodné humanitárne právo musí byť rešpektované. Civilisti musia byť chránení. Humanitárna pomoc sa musí dostať k tým, ktorí ju potrebujú, a to aj v

Gaze. Terorizmus, antisemitizmus, nenávisť proti moslimom ani výzvy na násilie nemožno ničím ospravedlniť. Izraelčania aj Palestínčania si zaslúžia bezpečný a dôstojný život.

A Slovensko naďalej podporuje vyrokované dvojštátne riešenie, v ktorom budú Izrael a nezávislý palestínsky štát žiť vedľa seba v mieri a bezpečnosti. Ani ďalšie konflikty, o ktorých sa dnes príliš nehovorí, nesmú uniknúť našej pozornosti a našej snahe nájsť ich riešenie. Príkladom je občianska vojna v Sudáne, ktorá vyvolala najväčšiu humanitárnu krízu vo svete.

Excelencie,

prvé slová našej Charty znejú: „My, ľud Spojených národov“. Dnes opäť potrebujeme tento pocit spoločnej zodpovednosti. Ozbrojené konflikty dosiahli úroveň, akú sme nevideli od druhej svetovej vojny. Civilné obyvateľstvo naďalej platí neakceptovateľnú cenu.

Inštitúcie už máme. Pravidlá už máme. Poznatky už máme. To, čo teraz potrebujeme, je vôľa použiť ich. Tento rok si Organizácia Spojených národov zvolí svojho ďalšieho generálneho tajomníka. Slovensko podporuje transparentný a inkluzívny proces založený na zásluhách, s náležitým ohľadom na regionálnu rozmanitosť a rodovú rovnováhu.

Rovnako by som chcel poďakovať generálnemu tajomníkovi Antóniovovi Guterresovi za jeho obetavú službu a líderstvo počas týchto náročných rokov. Nasledujúci generálny tajomník prevezme organizáciu pod vážnym bezpečnostným, geopolitickým, inštitucionálnym a finančným tlakom. Budúcnosť Organizácie Spojených národov však nebude závisieť len od jedného človeka. Závisí od nás všetkých. Od našej vôle, odvahy a odhodlania. My, „ľud Spojených národov“, by sme nemali zanechať ďalšej generácii svet, v ktorom je násilie samozrejmosťou a diplomacia výnimkou.

Ďakujem veľmi pekne za vašu pozornosť.